

Гаврило Тадић 1661/62.

Поклоњење Часном Гробу Божијем и светим местима у светом граду Јерусалиму

Чујте сви, православни хришћани, мужеви и жене, одрасли и мали, ово писање говори о Светој земљи, куда је ходио Господ наш Исус Христос и пресвета мати његова, пресвета Богородица, и сви свети апостоли и пророци. И ова Света земља је свим земљама корен и глава. Овај свети град Јерусалим, што говори и свето Јеванђеље, јесте град цара великог. Није само Јерусалим, него и сва земља куда је ходио Христос, земља пророштава, о чему се говори у Библији. Стога говори Господ из уста пророчких: „Земља обећана, из које теку мед и млеко.“ Овде долазе сви народи и вере са свих страна света. И сви народи долазе и поклањају се са вером и љубављу, не само хришћани, него и Јермени и Агарени и Јевреји.

Сказање о светом граду Јерусалиму

Овај свети град Јерусалим јесте средина земље, као што пророк Давид говори: „Бог, цар наш, садела спасење посред земље.“ То је највиша од свих земаља и место је хладно и град велик. Обод града је четири миље. И врата је четворо: Давидова врата су са запада, врата од Гетсиманије са истока, врата светог Сиона са југа, а врата од светог Дамаска са севера. И још двоје врата има, надесно и налево. Овде, у светом граду Јерусалиму наш Исус Христос пострада и претрпе, чашу спасења прими за све људе своје и ослободи нас од прадедовске клетве, који као правда дође и сунце правде засија. Овде се и распе Господ. Овде се положи у Гроб и васкрсну, и показа се светим ученицима својим и апостолима и вазнесе се на небеса. Одавде они почеше проповедати на све стране целом свету. Који вероваху оправдаше се и уђоше у царство небеско.

Затим, црква велика и красна, коју сагради света Јелена, мати цара Константина, на месту где је Часни Гроб и Голгота.

Прво у граду Јерусалиму су двори Давидови, са великим бедемом. Унутра је много оружја. Говоре да овде Давид написа Псалтир. И они су на западу Јерусалима. Сада ту бораве Турци, диздари од града.

А од двора Давидовог према истоку, колико би вргао из лука стрелу, јесте Велика црква Часног Гроба Господњег, красна и веома прекрасна. И постоје два велика трула и звоник висок и красан, и око њега 110 стубова, и види се из далека изглед Свете Тројице. Једно труло је покривено оловом, а друго кречом цементним.

Пре је било дванаест врата, а данас су сва затворена, а само једна отворена, која се налазе с јужне стране.

Сказање о Силаску

Како улазиш на света врата и идеш на север 30 стопа, наћи ћеш Свети повој и Силазак, где су Јосиф и Никодим повили Христа у чисту плаштаницу. Ту је мермер красан. У дужину је три педи, а у ширину две и по, и наоколо је ограђено гвожђем. Ту гори осам кандила православних хришћана, три латинска, једно јерменско, једно коптско, једно сиријско, једно хабешко. Над њим је ограђен крстолики свод.

Сказање о великом трулу

Иза Силаска идеш 45 стопа и доћи ћеш под велико труло, које је покривено оловом. То је труло над Часним Гробом Господњим и на врху је откривено. И изнутра, до пола је дрвено, а од пола је исликано златом – сви пророци. И са десне стране је насликан свети Константин, а са леве света Јелена. И испод пророка су тахте од мермера, прилепљене за дувар. И око трула, на тавану, има седамнаест ћемера, и осам стубова од мермера и дванаест ногу од стубова, сви исликани. И на тавану, са десне стране, стоје Јермени, а са леве Латини. И Латини имају 99 кандила, а јерменских је 250. И под тим ћемерима је других 18 ћемера који имају дванаест стубова и осам ногу од стубова. И под њима су мале јеретичке цркве. На северу је Хабешка црква, а на истоку црква где певају Копти. И близу ње је црква сиријска. И унутар у цркви су гробови Јосифа и Никодима, који су усечени у камену.

Затим, пошавши мало налево, има округао камен од мермера. Над њим горе два кандила, једно латинско и једно јерменско. Ту су стајале жене мироносице. И рече им анђеол: „Зашто иштете живог са мртвима? Устаде, није овде.“ Одатле има до Часног Гроба 40 стопа. И још има близу тога други мермер, округао, а на средини шупаљ. Ту су сковали клинце којима су распели Господа Исуса Христа.

И још мало пошавши је Латинска црква, која је у дужину 33 стопе, а у ширину 28. И надесно од цркве је пенџер у коме је мали стуб. За тај стуб везали су Јудеји Христа када су га мучили због нас. И у тој цркви гори 32 кандила. Одатле до Божијег Гроба је 66 стопа. И напољу, код врата је параклис у коме певају Маронити. Ту гори пет кандила. Све ово о чему испричасмо налази се под великим трулом.

Насред великог трула на земљи је мало труло, веома прекрасно, и у њему унутра Часни и живоносни Гроб Господњи. Около трула су тахте од мермера прилепљене за дувар. И има десет стубова и седам кандила. И над њим је друго мало труло. Оно стоји на дванаест красних стубова од мермера са златним главама. Ту виси 25 кандила. На средини је цвет од бронзе, са свећама. То је све хришћанско. А врата Трула су према истоку. И како улазиш у врата ту лежи камен на коме је седео анђео. И рече женама: „Зашто иштете живог са мртвима? И није овде нити унутра, него устаде.“ Ту гори 17 кандила: православних хришћана пет, латинских пет, јерменска два, коптска два, сиријско једно, хабешка два.

И пошавши четири стопе ка западу од светог овог камена имају мала врата. И како улазиш унутра, налази се Часни Божији Гроб. И на Гробу је веома прекрасан мермер. Над њим гори 44 кандила: православних хришћана 16, латинских 13, јерменска три, коптска четири, сиријска три, хабешких пет. Божији Гроб је у дужину десет педи, а у ширину четири. И около Гроба су тахте од мермера, красне, прилепљене за дувар. И над Гробом је насликано како су положили Христа у Гроб и Васкрсење. И како изиђеш из Часног Гроба и идеш на исток 33 стопе, налази се Света трапеза. Ту стоји патријарх када дели Свети Дух.

Сказање о Светом Духу

Како излази Свети Дух на Божијем Гробу? У Свету и Велику суботу су сви народи унутра, у цркви, и хаџије из сваке земље, и свих вера, и Агарени, једино Јевреји не долазе. И дође патријарх на Часни Гроб, и угаси сва кандила над Светим Гробом, и над светим каменом, и затвори врата од Божијег Гроба и врата Велике саборне цркве...

И идући на исток 25 стопа, има мермер, шупаљ на средини. То је Пупак земље, на средини цркве и на средини света. И над њим виси хоро, велико и красно, од бронзе. Усред њега има друго мало хоро. И на великом има 64 свећњака, и шеснаест кандила и десет икона. А на малом има 32 свећњака, осам кандила и шест икона. И над њим је шатор велики, а над њим труло велико, које је покривено цементом, и има осам пенџера, и 16 сводова и 48 стубова од мермера.

И пошавши од Пупка и идући на исток 26 стопа, изићи ћеш на један скалун. И идући још 18 стопа, изићи ћеш на други скалун. И онде су престоли четири патријарха. Надесно је престо јерусалимског [патријарха]. Пред њим гори кандило, а у њему је седам кандила. Он је и са трулом златним. Код њега, ниже, је престо александријског [патријарха]. Код њега су скале и има 20 скалуна. И када изиђеш горе, где архијакон чита Јеванђеље, налево од цркве је престо цариградског и

антиохијског патријарха. И налево од цркве је престо цариградског и антиохијског патријарха. И онде вешају један цвет од бронзе, веома прекрасан, који стоји по ваздан. И околу цвета су два кандила. И затим, један ред има 42 кандила, а насред њих вешају једно кандило, а у њему гори тринаест кандила.

Затим идеш 17 стопа и изићи ћеш на други скалун. Ту стоје свећњаци велики и на њима свеће велике. И одатле идеш седам стопа и наићи ћеш на иконе велике позлаћене, од којих је красних шест. Пред њима гори 40 кандила. И више њих је шеснаест икона Господњих празника, а надесно и налево дванаест икона светих апостола. И ту гори 24 кандила. И повише њих је Крст, Христово распеће. Веома је прекрасан. По дужини је 22 педи, а пред њим гори једно велико кандило од злата, прекрасно. Под њим су царске двери. Када изиђеш три скалуна, онде је Света трапеза. Ту певају литургију православни хришћани. Она је велика и лепа, позлаћена и са великим позлаћеним трулом. Над њом гори 7 кандила. Налево је проскомидија са трулом позлаћеним. Над њом гори једно кандило, а у њему још четири кандила. И иза Свете трапезе излазиш преко седам скалуна. Ту је престо патријаршијски. Када поје литургију ту стоји.

И наоколо има осам стубова и пет сводова. Над њима стоји велики олтар Велике цркве. И над њим је насликано златом Васкрсење Христово и Силазак Светога Духа. Саборна црква је у дужину 118 стопа, а у ширину 45. Има четворо врата. Једна иду на Свету Голготу, друга на Силазак Христов, трећа на Часни Гроб, четврта у цркву Пресвете Богородице.

Сказање о цркви Пресвете Богородице

Како изиђеш из четвртих врата и сиђеш четири скалуна и пођеш на север 35 стопа, наићи ћеш место звано Оклопи. Ту су Христа у узе метали у гвоздене кладе. Над њима је трапеза која стоји на четири стуба, а испод њих пролази, и ко је неисповеђен не може проћи, а када се исповеди пролази слободно. И ту горе два кандила.

Иза ње је црква Пресвете Богородице. Овде стајаше Богородица и гледаше невиног Христа на Крсту. Одатле чу: „Жено, ово је син твој, гледај!“ Овде горе три кандила. И иза великог олтара има тамница где су Христа држали Јудеји. То је Хабешка црква. И од великог олтара је 15 стопа. И напред је параклис јерменски мали. Онде су војници разделили ризе Христове. И испуни се реч пророчка Давида: „Разделише ризе моје себи и за одећу моју бацаху жреб.“ И још напред 16 стопа, имају врата. И силазећи доле 30 скалуна јесте црква Свете Јелене са трулом, и стоји на четири стуба од мермера. Она је у дужину 57 стопа, а у

ширину 45, и има 32 кандила. И онде надесно има 11 скалуна, који су ископани из једног камена. И сишавши доле у пећину, где су нашли Часни Крст, укупана је света Јелена. Ту гори 13 кандила. И с леве стране пећине је место које држе Латини. И ту гори 13 кандила. И затим ћеш доћи на раније, на врата на која си и ушао доле. И полазећи надесно 16 стопа, стоји Хабешка црква. Ту је један комад стуба на коме је седео преблаги Христос када су му ставили венац од трња на часну његову главу. Ту гори девет кандила. И над тим стубом је Света трапеза. И ту хришћани поју литургију, јер је Хабеш нестао и нема их.

И када поћеш на запад 40 стопа, имају скале са 15 скалуна. И изишавши горе, налази се Света Голгота.

Сказање о Светој Голготи

Разуми, како изиђеш на Свету Голготу и идеш на исток седам стопа, наћи ћеш место где су распели Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа. Ту је и Мелхиседек појао литургију с просфором и вином када је благословио Авраама. И овде је миљеник Божији Авраам принео вољеног сина свог Исаака да га закоље. Овде се помрачи сунце. Овде рече разбојник: „Помени ме, Господе, када доћеш у царство своје!“ То место је више од сваке цркве пед и по педи, а ширина му је 10 педи. Ту је Света рупа, где су неверни Јудеји и беспаметни војници ставили Крст. Рупа је окована сребром и из ње излази миомирис. И ту је насликано Распеће Христово. Са Свете рупе надесно шест педи је камен који се распукао до земље. Тај камен је пукао када се распукло све камење и катапетазма у цркви, како казује свето Јеванђеље, када [Христос] дође на земљу, која се зове Голгота, звана Главно место.

И ту је била глава Адамова и гроб његов, како говоре јеврејски учитељи. Онде га проклеше. Ту је и гроб његов. И на том месту распет је Господ наш Исус Христос. И потече часна и Света крв Његова на главу Адамову. И крсти главу прадеде Адама у гробу његовом. И види се и данашњи дан како је камен раседен до земље. И ту гори дванаест кандила, и напред друга 24. И свих кандила на Светој Голготи је 65. Црква је красна и веома прекрасна. У дужину је 38 стопа, а у ширину 35. И свод је крстолик. И златом су исликани пророци, и Авраам како хтеде заклати сина свога Исаака. Патос је украшен мермером белим, и црним и црвеним. Има и цвет од бронзе са три свеће. И надесно има пенџер кроз који гледаш у престо Свете царице Јелене.

Сказање о цркви Светог Јована Претече

Под Светом Голготом има црква Светог Јована Претече. Припада православним хришћанима. И иза Свете трапезе види се где је раседен камен где је била глава Адамова. Ту гори 15 кандила. И споља од врата до Силаска Христовог има 12 стопа, што смо и раније испричали. И црква је велика у дужину 285 стопа, а у ширину 160. Кандила православних хришћана је укупно 385, а неугасивих кандила хришћанских 48.

Благодаћу Христовом испричасмо колико је поклоњења унутар свете Велике цркве. И пођосмо напоље из Светих врата, којима смо и ушли унутра. И налево од врата имају три стуба од мермера. Из средњег стуба у прво време изиђе Свети Дух, и расцепљен је и види се све до данас. И ово чудо показа Господ Бог да сваки човек види и благодари Бога.

Сказање о чуду Светога Духа

Говоре да у оно време Јермени дадоше мито неверним Агаренима, јер није било Васкрсење наше заједно са њима, него наше пре недељу дана. Зато су били затворили Велику цркву и нису пустили патријарха да са православним хришћанима чини празник Светог Васкрсења, како су имали обичај. Онда патријарх стајаше испред цркве са народом у Свету и Велику суботу. А пред вече би велика жалост међу свим православним. И са патријархом држаху свеће у рукама, молећи Бога свим срцем. Патријарх изиђе ка престолу Свете Јелене близу једног стуба од мермера, молећи са плачем свемилостивог Бога, говорећи: „О човекољупче, Господе Боже мој, видиш ли беду слугу својих?“ У тај час распуче се стуб код врата и изиђе Свети Дух. И потрча патријарх са весељем и ужеже свеће што их држаше у рукама. И ужегоше сви људи из руку патријархових. И како видеше ово чудо, Агарени отворише врата Велике цркве и уђе патријарх са свим људима и служаше празник Светог Васкрсења како имаху обичај. И испред Светих врата налазе се клинци које је неки човек побио у земљу још у оно време. И исписано је на једном камену арапским језиком: „Ово чудо да се зна како је било.“

И када пођеш на север, тамо су Велика врата, на која смо и раније указали. И близу тих врата имају друга врата, која су заграђена каменом. На та је врата хтела ући Марија и забрани јој анђео. И угледа над вратима насликан лик Пресвете Богородице и чу глас како говори: „Марија, ако пређеш Јордан, наћи ћеш спас!“ И међу тим вратима има шест мермерних стубова, и још три стуба од порфира зеленога камена. И одатле надесно имају скале. Десет је скалуна који иду на престо

Свете Јелене. И труло је лепо, исликано златом. Ту је седела света Јелена и судила Јеврејима због Христа и за друго њихово безакоње. Пред Светим вратима је порта велика, а то је била припрата Велике цркве. Сада је оборена. У њој је било 40 стубова од мермера. Ту поставише Часни Крст Христов на мртваца и устаде тај мртви. И тако познаше који је Крст Господа Исуса Христа. Ту је и тамница у коју је света Јелена бацала Јевреје. И близу тамнице имају три цркве, једна на средини и Васкрсења Христовог. И има место где је Марија Магдалина видела Христа по васкрсењу. И мишљаше да је усред врта и рече: „Господе, где положи тело Исуса мојег?“ И рече: „Рави“, то јест учитељу. А он јој рече: „Не дотичи ме се!“ И близу олгара у пенцери има камен који донесе арханђео Гаврило Пресветој Богородици са Свете горе Синајске, када пожелеле ићи на гору Синајску.

Друга црква је Светих четрдесет мученика. Више ње је била црква Јована Богослова, а сада је оборена и служи се празник. Као што је у Четрдесет Мученика тако је и у Богослову.

Трећа црква је Светог Јакова, брата Божијег. Црква је лепа и у њој гори 35 кандила. И ту певају световни људи. У ту цркву гледа пенцер из ћелије патријархове. И ту имају скале и иду у Патријаршију. И ту је ћелија патријархова и друга ћелија где патријарх суд твори. И мало напред је велика трпезарија и пријемница. И над њом је црква патријархова, храм Светог цара Константина, красна веома, и има три пенцера. Један гледа на Часни Гроб Христов. Ту гори 18 кандила, а неугасивих је шест.

И одатле пошавши, колико би се каменом добацило, јесте црква Свете Текле. То је у кућама где бораве хаџије. Одатле пошавши колико би се добацило каменом јесте манастир храм Пресвете Богородице. Ту бораве калуђерице. Ту је била света Пелагија са 90 девојака.

Црква Светиње над светињама

Према истоку од Божијег Гроба, унутра у Јерусалиму, пошавши пола миље, јесте црква Светиња над светињама, где је боравила Пресвета Богородица 12 година, чувана од анђела Божијег. Онде су заклали пророка Захарију и онде је Симеон примио Христа за руку. Онде је био ћивот пророчни, и жезао Аронов, и таблице и све што даде Бог Мојсеју, што је пророчанство ради матере Божије. Црква је прекривена оловом. И близу цркве су врата куда је прошао Христос на Цвети са палмовим гранчицама и гранама. И сада је затворена...

...Ту је и гроб његов. И ту је гора Маслинова ка истоку, према Јерусалиму, и суботом има пут. Доле у Кедарском потоку има село Гетсиманија, које је било село,

а сада је црква једна. Ту је пећина где су се скрили апостоли због страха јудејског, када предаде Јуда Христа Јудејима.

Близу пећине је врт где предаде Јуда Христа. Више њега, колико да се каменом добаци, јесте место где је Христос читао *Оче наш*, грехова ради наших. И ту је камен где остави Христос Петра, и Јакова и Јована, и дође и нађе их заспале и рече им: „Идите и молите се да не уђете у искушење!“

Близу врта је црква Пресвете Богородице. Ту је и гроб њен. То је у земљи дубоко. И около има осам стубова од мермера, као и скале. Скалуна је 50, а на средини скала су гробови Јоакима и Ане. И доле у цркви, близу светог олтара, јесте свод, и унутар њега је гроб Пресвете Богородице. И на гробу је мермер прекрасан и из њега излази миомирис велики. Ту гори 21 кандило. Од цркве, колико је каменом добаци, напољу се види Јорданска земља. И близу цркве је пећина. То је посница свете Пелагије, а сада држе пећину Турци и не пуштају унутра нити хришћане нити јеретике, а не улазе нити други, нико. И ту је гроб свете Пелагије. И на гробу њеном има анђеоска стопа, познаје се на камену.

И налево од Маслинове горе, пошавши две стадије, јесте Мала Галилеја. Ту се показа Христос апостолима по васкрсењу, и рече им идући: „Проповедајте Јеванђеље по свој земљи, крстећи људе у име Оца и Сина и Светога Духа“.

Према истоку Маслинове горе је Витанија, отацство Лазарево. Ту је и први гроб његов. Ту у пећини су гробови Марте и Марије, Лазаревих сестара. И то држе Турци. И ниже од Витаније има камен где је седео Христос када су га среле Марта и Марија, сестре Лазареве, и рекле му: „Господе, ово је земља где је погребен брат наш.“ И речју његовом ускрсну Лазар Четвородневни из гроба. Дође Христос из Витаније наспрам Јерусалима. И посла ученике и доведоше му магарца и седе на њега. И сретоше га деца јеврејска певајући: „Благословен иди у име Господње, осана, који си међу вишњима!“...

До Јерусалима је 15 стадија...

И доле према истоку има пут на Јерихон и на Јордан. Јерихон је на лепом пољу. Онда приспе Закхеј да види Христа. И од Јерусалима је 25 миља.

Близу Јерихона је планина Велика Четрдесетница, где је Христос постио четрдесетницу као човек четрдесет дана. И долажаше му ђаво и искушаваше га. И има пећина много високо. И под планином су воде горке. Биле су пре горке, и како дође пророк Јелисеј, претвори их у слатку.

Из Јерихона на исток у пустињи има манастир црква Светог пророка Претече и Крститеља Јована. Из манастира на исток две миље јесте река Јордан. Ту се крсти Господ наш Исус Христос из руку Јованових. И ту виде Јован Свети Дух. И има пећина према Јордану, где је седео Јован, и оно место где је крстио Христа. И

према месту оном је гора Јермоним. Одатле узеше пророка Илију на колесницама огњеним.

И тече Јордан покрај планине од севера ка југу. И има од Јерусалима до Јордана 30 миља. И преко Јордана су планине велике. Ту је пролазио пророк Мојсеј и поклањао се према Јерусалиму. И ту и усну, и погребеше га анђели. Још унутар пустиње је гроб преподобне Марије Египћанке. Ту је боравила 47 година. И одатле до Јерусалима је 20 дана хода. И надесно од Јордана су Содом и Гомора, Мртво море. Ту је била земља Лотова. Зашто се зове Мртво море? Зато што нема ничег живог у њему. Ту је био Лот, синовац Авраамов. И та се земља проклела због грехова људских, јер су Содомљани били људи грешници. То је земља паклена. И околу мора је 700 миља.

Близу Јордана има манастир Светог оца Герасима. Ту му лав служаше због многе љубави Божије. И од манастира на две миље има агиазма, света вода, коју је извео ученик Његов Саватије, молитвом и мољењем.

Затим дођеш у свети град Јерусалим. Доћи ћеш на врата Светог Дамаска. И напољу, код врата је земља цара Агрипа. Ту посла пророк Јеремија ученике Варуха и Авимелеха у једну пећину ван града и заспаше и спаваше 70 година, како беше плењен Јерусалим.

И пошавши из Јерусалима на дан хода је град Самарија. И изван града је Јаковљев студенац. Ту нађе Христос жену Самарићанку и заиска од ње пити воду, што говори у светом Јеванђељу.

И пошавши из Самарије на запад, на два дана је Тивериадско море. То је море где су апостоли ловили рибе. То море зове се Слатко море. Зашто је вода велика? Из ње истиче река Јордан. Ту нађе Христос апостоле и рече им: „Дођите и ходите за мном и учинићу вас ловцима људским!“ И ту дође Христос са корабљом и показа им се по васкрсењу. И рече Петру: „Симоне Јонин, волиш ли ме?“ И ту упита три пута и рече му: „Напасај овце моје, напасај јагањце моје!“

И ту на крај мора је Витсаида, град Петров и Андрејев. И повише је мост велики. Ту се борио Јаков са архистратигом. То се зове Јаковљев мост. И више њега види се језеро Генизарет, у пустој земљи. И Генизаретско језеро тече испод Јаковљевог моста у Тивериадско море. И мало пошавши, налази се цистерна у коју су браћа метали Јосифа када су га продали египатским трговцима у Египат, звани Мисир. Од Јерусалима има 100 миља.

Више језера Генизарет, на брду, јесте град Капернаум. И одатле доле је град Назарет. Ту је било благовештење Пресвете Богородице од арханђела Гаврила. И ту се васпита Христос као човек. Због тога га назваше Назарећанин.

И мало напред је Таворска гора, на којој се преобрази Владика наш Исус Христос. Гора је висока и налази се на истоку.

И ту близу је Кана Галилејска, у којој Христос претвори воду у вино, о чему се говори у светом Јеванђељу: „У Кани Галилејској беше свадба. Ту дође Христос.“ Затим се вратисмо у свети град Јерусалим.

Сказање о светом граду Витлејему

Дођосмо у свети град Јерусалим. И око њега је прво свети Витлејем, град надесно од Јерусалима. Свети Витлејем је јужно од Јерусалима на шест миља. На средини пута је манастир Светог пророка Илије. Црква је лепа и са трулом. Ту заспа свети пророк Илија на камену, под дрветом кедра. И рече му анђео: „Устани, једи и пиј! На далеко је пут твој.“ И зна се на камену где је спавао, а то је на крај пута, споља из манастира. У том манастиру бораве калуђери.

На средини пута из Светог Илије, идући из Витлејема, налази се гроб Рахилин, матере Јосифове, друге жене Јаковљеве. Овде близу има земља Пећина, где хтеде Јосиф оставити Богородицу. И дође анђео Божији и рече му: „Јосифе, сине Давидов, не бој се! Узми Марију, жену твоју, јер онај који ће се родити из ње од Духа Светог је“, и друго.

И ту надесно је село Бећала. То је дом Јефратов. И говоре да су одатле изишли пророци. И мало више је агиазма светог оца Кипријана.

И још пошавши, на три миље је манастир Светог Георгија. Манастир је са округлим трулом. Ту има и комад од верига, чиме су га мучили. И чини чуда и верницима и неверницима, молитвом светог великомученика и победоносца Христовог Георгија. Та црква је од Јерусалима на осам миља.

Сказање о светом граду Витлејему

Ту се родио телом Господ наш син Исус Христос, од Пресвете Деве Богородице. И постоји црква велика, веома красна и дуга и крстолика, покривена дрветом, а по дрвету оловом. И по цркви је патос од мермера. И има и 52 стуба од мермера: надесно 26, као и налево. И горе је исликано златом, веома прекрасно. И с десне стране цркве имају скале. И када изиђеш из цркве Светог Георгија наићи ћеш на друге скале. И ући ћеш у кулу у којој бораве калуђери.

Сказање о Светој пећини

Под Великом црквом је пећина велика и красна, у којој се родио телом цар и Господ наш Исус Христос. И сва је обложена мермером, и по земљи и наоколо. И споља има двоје врата од бронзе: једна ка северу, а друга ка југу. И сишавши доле преко 13 скалуна, ту је место где се родио Христос, ка истоку, и где су га повили, са југа. И излази миомирис велики. И где се родио ту гори шест кандила, и где су га повили шест. И у Светој пећини има укупно 52 кандила. И пошавши ка западу, на крај пећине је камен шупаљ. Ту су улили воду када су Христа окупали. И излази миомирис.

И пошавши напоље, има црква велика, наша, која је у дужину 200 стопа, а у ширину 185. И налево имају места где поју јеретици, а надесно је крстионица где крсте децу. И то је од мермера красног.

И изван манастира према истоку има пећина у коју дође Христос са мајком својом и са Јосифом када хтедоше бежати у Египат.

Сказање о пустињским манастирима

Најпре, од светог Витлејема према истоку пошавши у пустињу, јесте манастир Светог и преподобног оца нашег Теодосија општежитеља. И тај манастир је од светог града Јерусалима на осам миља.

Сказање о Лаври светог и преподобног оца нашег Саве Освећеног

И пошавши од Светог Теодосија низ брдо четири миље, јесте Велика Лавра светог Саве. Ту су заклани многи свети оци од руку неверних Арапа. И манастир је у великом долу и на великој низбрдици. И има цркву велику и красну и са трулом. И црква је сва исликана исвараком. И ту је цркву оградио цар Манојло Порфировић. И за олтаром, доле у реци, је агиазма, коју је извео свети Сава. И на запад, код цркве, јесте гроб светог Саве, споља цркве и са трулом красним. И овде је видео свети Сава стуб огњени, од небеса до земље. И начини цркву, храм Благовештења Пресвете Богородице. И ту је пећина велика. У њој је црква Светог Николе. И ту у манастиру има ћелија Светог Јована Дамаскина. Ту је написао Октоих и друге потребне књиге.

И у манастиру има седам цркава. Прва, саборна црква Благовештења Пресвете Богородице, друга Светих 40 мученика, трећа Светог Јована Претече, четврта

Светог Георгија, пета Светог Јована Златоустог, шеста Светог Николе, седма Светих апостола Петра и Павла. У посници светога Саве имају два пирга који штите Лавру од неверних Арапа. И има до Јерусалима дванаест миља.

И на север, на осам миља, има манастир Светог оца Харитона. Има агиазма близу. Од Јерусалима је осам миља.

Пошавши одатле навише на југ из Јерусалима, има Авраамова земља, која се зове Мавријска. Ту борављаше патријарх Авраам. И двори његови су ту. И ту је и гроб његов и жене његове Саре и Исака и целог рода његовог. Ту је било гошћење Свете Тројице. И то место сада држе Агарени. И до Јерусалима је 30 миља.

И пошавши од Јерусалима на запад две миље, јесте манастир Часног Крста. Тај манастир је иверски, јер се зову Ђурђије. Црква је са трулом и веома прекрасна. Патос је од ситног мермера, исликан лепо. И унутар светог олтара, под светом трапезом, јесте место где је одсечено Часно дрво. И у прво време од тог су дрвета начини Часни Крст на коме су распели Господа Исуса Христа. Ту гори три кандила, а више њих је седам кандила. И та црква је у дужину 86 стопа, а у ширину 48. И манастир је у пећини. И има ту на једној икони светог арханђела једна част од Часног дрвета. Та икона је у једном параклису.

И пошавши од Часног Крста на запад шест миља, јесте земља звана Јорни. Ту се родио свети Јован, пророк и Претеча. И црква је са трулом, красна, а сада је пуста. И близу цркве су двори Захарије пророка. Ту је долазила Богородица и целивала се са Јелисаветом, и ту боравила три месеца. И у цркви, близу светог олтара, јесте место где се родио часни Претеча Јован.

И одатле пошавши две стадије, јесте вода која обличава грешнике, како говоре неки, сваком човеку грех обличаваше.

И пошавши на запад две миље, има камен који се раседе и сакри Претечу и матер његову у време када побди Ирод младенце. И из њега тече агиазма. И у тим планинама на исток јесте место где је апостол Филип крстио црнога евнуха Етиопа. И до Јерусалима је осам миља.

И пошавши од Јерусалима 60 стадија на север јесте Емаус. То је, што говори свето Јеванђеље, где се [Христос] на ломљењу хлеба по васкрсењу јавио Луки и Клеопи у Емаусу. И ту је била велика и лепа црква, а сада је пуста.

Затим, пошавши из Јерусалима на два дана је Газа. Ту су двори Самсонови. И на запад од Газе има земља звана Магдала, из које је била Марија Магдалини.

И налево од Газе на три дана хода има земља звана Лида. Ту има велика црква Светог Георгија. И ту у цркви, близу светог олтара, има и часна његова глава. И служи се празник његов трећег дана новембра месеца, Обновљење храма његовог. Долазе и поклањају се и данашњи дан. Од Јерусалима је 24 миље.

Близу Лиде има место звано Ремља. И ту има црква Светог Георгија. И надесно од цркве је стуб који купи жена удовица и метну у море, и молитвом светог Георгија изиђе на обалу мора. И поставише га са десне стране у цркви.

И пошавши из Лиде шест миља, јесте скела Јафа, на обали мора. То је скела где долазе хације и корабље. И има до Јерусалима 30 миља.

И надесно од Јафе, покрај мора, јесте земља која се зове арапским језиком Алем Биалем. И ту је црква Светог апостола Петра. То је земља о којој свето Јеванђеље говори: „У оно време дође Исус у земље Филипове Кесарије и говораше ученицима својим: „Кога ме називају људи, будући да сам син човечији?“ И рече Петар: „Ја те знам као Христа, сина Бога живог, као и све речи његове““.

И мало ниже је Кесарија Филипова, и тамо је град, али је пуст. И повише њега има земља звана Птоломаида, која је крај мора. И повише ње има гора звана Кармилска гора. Ту борављаше пророк Илија.

И пошавши налево, јесте земља Тирска и Сидонска. Довде је долазио Христос у телу, како говори свето Јеванђеље: „У време оно дође Исус у стране Тирске и Сидонске. И по свему томе ту чујте.“

Од Сидона доле ниже имају градови многи на обали мора. Од Јерусалима је четири дана хода.

И како приђеш светом граду Јерусалиму, налево од пута, на брегу високо има село звано Самоил. Ту има црква велика пророка Самоила. До Јерусалима има осам миља.

Сказање како се подиже Часно дрво Крста у светом граду Јерусалиму на празник његов 14. септембра

Када дође празник Ваздвижења Часног и животворног Крста, дође патријарх у свету и велику цркву Часног Гроба Господњег. И обуче се у одеће скупоцене. И са њим је архијереја много, и свештеника и ђакона и поју Литургију светог Јована Златоустог у светој и Великој саборној цркви. И по завршетку свете службе изнесу Часно дрво на коме су распели Господа нашег Исуса Христа. И оно је на једном великом окованом крсту привезано златом. И поставе га на велико бљудо руског цара. И подигне га патријарх и стави га на главу једном од архијереја. И у тај час изнесу барјаке многе, то јест стагове, на сваком барјаку по један крст позлаћен, и ужегну многе велике свеће. И пође патријарх са литијом и пред њим носе Часно дрво. И сиђосмо на место где нађе света Јелена Часни Крст Христов. Ту прими патријарх у руке Часно дрво од архијереја и говори велика јектенија, а народ виче: „Господе, помилуј!“ И знаменује патрујарх људе Часним дрветом. Затим прима

архијереј Часно дрво и подиже га на главу. И изиђосмо горе и пођосмо около великог олтара, и около Часног Гроба Христовог и около силаска, то јест повоја Христовог, са литијом носећи у рукама барјаке или стагове и многе велике свеће. И одатле пођосмо горе, на Свету Голготу. И ту прими патријарх Часно дрво и стоји према истоку и говори велика јектенија. Затим се окрене ка западу, према Силаску Христовом. Затим пође на југ и на север и ту такође говори јектенија. И на сваком месту знаменује људе Часним дрветом. И људи вичу са страхом: „Господе, помилуј!“ И пођосмо од Свете Голготе и дођосмо опет у Велику саборну цркву са барјацима и са свећама. И ту узима патријарх Часно дрво од архијереја и стаје према истоку. И ту говори јектенија и отпуст свете и божствене службе. И даје Часно дрво једном од архијереја и овај га држи код престола патријарховог. И иде патријарх и седа на свој престо и дели народу свету анафору. И ту целивају Часно дрво код престола патријарховог из руку архијерејских. И тако се завршава часни празник Подизања Часног и животворног Крста.

Исписах овај поклоник Часном Гробу Господњем године 7170., а од рођења Христовог 1662., месеца јануара 20. у светом граду Јерусалиму. Грешни Гаврило Тадић.